

Szerkesztőségi iroda:

R.-Szombat, Jánosi-utca 42. sz.
Ide intézendő a lap szellemi
részét érdeklő minden közle-
mény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fo-
gadtatnak el.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASARNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24.
sz. **Rábely Miklós** könyvnyom-
dájában. — Ide intézendők a
kiadóhivatalt illető előfizetési
pénz-, hirdetmény-, nyilttér-
és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négyhasábos petitsor tér-
fogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás
után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetések legezészerűbben posta-utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Az életbiztosító társulatok és a népfelkelés.

A vállalkozási szellem és különösen a magánvállalatok ellen intézett támadások jogosulatlansága napnál világosabb ugyan, de azért nem árt, ha minden legkisebb alkalmat is felhasználunk arra, hogy bizonyítsuk, miszerint a legüdvösebb intézmények is csak úgy válhatnak közzétévkonyakká, ha mentek a nehéz állami adminisztrációtól. A magánvállalkozás természete megköveteli, hogy számoljon az adott viszonyokkal és alkalmazkodjék azokhoz, míg az állami adminisztráció nem is lehet abban a helyzetben, hogy viszonyokkal és körülményekkel folytonosan módosuljon.

Magyarországon szerencsére még kísérletet sem tesznek közgazdasági intézmények ugynevezett államosításával, de annál erősebb a reakció és árnyalatának pártja Ausztriába és csakis a magyar nép természetes józan eszének köszönhető, hogy még nem importáltuk a takarékpénztárak, biztosító társulatok és egyéb hasonló közgazdasági intézmények államosításának legujabb népboldogító eszméjét és bár reméljük, hogy e mételeytől meg leszünk kímélve a jövőben is, nem árt részen állanunk.

A részvénytársulatok, a magánvállalkozás e legkiválóbb képviselői, ha mint természetes is, minél nagyobb osztalék fizetésére törekszenek is, soha sem tévesztik szem elől a közérdeket. A nemzetközi pénzpiacra folytonosan sülyedvén a kamatláb, alkalmazkodtak a pénz vételerejének e ökenéséhez, nemcsak a nagy fővárosi, hanem a vidéki kisebb és nagyobb pénzintézetek is. Egymásután jelentették a kamatláb leszállítását és figyelemre méltó, hogy aránylag igen kevés pénzintézet szállította le a betétkamatot. Ezzel szemben mit tapasztaltunk az osztrák-magyar banknál? Ez intézet is részvénytársulat ugyan, de mint jegybank állami

jelleggel bír és így első sorban lett volna kötelessége a körülményekhez alkalmazkodni. Az osztrák-magyar bank azonban, ha váltótárczája nagyon megesőkent már, magánaton leszámított ugyan egyes váltókat kamatlábban alul, de következetesen fentartotta az egész idő alatt a hivatalos 4 százalékos kamatlábat akkor is, midőn világszerte a jegybankok nyílt piacon 1¼—1½ százalékon diszkontálnak.

A pénzintézeteknél még loyálisabban járnak el a biztosító társulatok. Mikor néhány év előtt az első magyar általános biztosító társulat elhatározta, hogy azoknak, kik egymásután hat évre biztosítják magukat tüzkár ellen, elengedi az első évi díjt, ebben általában csak eszközt láttak a versenyzésre, a többi bizt. társulatokkal, a mi részben igaz is volt. A versenyben azonban mi nem látunk hibát, sőt határozottan káros lenne a nagy közönségre, ha a biztosító társulatok egymással nem versenyeznének. Tekintetbe kell azonban venni, hogy midőn az Első magyar általános biztosító társulat elhatározta az első évi díj elengedését, tette ezt egy határozottan kedvezőtlen gazdasági esztendő után, mi által megkönnyítette a biztosítást azok részére, kik talán rossz viszonyai miatt, esetleg nagy kárukra abban az esztendőben a biztosítást elmulasztották volna.

Biztosító társulataink versenyzése legelőkelőbb az életbiztosítás terén, a mi szintén a nagy közönség előnyére válik. Azt lehet mondani, hogy nem mulik el esztendő újítás nélkül, és e mozgékony-ságnak köszönhető, hogy Magyarországon is egyre fejlődik az életbiztosítás intézménye és ezáltal fokozódik a takarékosági hajlam, a mi egyik főfeltétele egy nemzet életképességének. Mikor az országgyűlés megszavazta a népfelkelési törvényjavaslatot, azonnal hangoztatva lett országszerte, hogy az életbiztosítási üzletben újabb reformra van szükség.

mert a népfelkelési törvény kiterjed a monarchia férfi lakosságának legnagyobb részére és az életbiztosításra veszélyesetet involvál, melyre nézve az életbiztosító társulatok biztosítási feltételeiben nem foglaltatik gondoskodás, vagy helyesebben szólva, oly esetről van szó, melyben a biztosított, — ha csak előbb meg nem egyezett a társulattal egy külön díjfizetés iránt — ki van téve annak, hogy halála esetén a biztosított összeg nem fog kifizettetni.

Megvalljuk, hogy oly gyors és határozott eredményt, minő azóta manapság már constatálható, a biztosító társulatoktól alig mertünk remélni, mert habár a biztosító társulatok általánosságban méltányosak: ha a biztosított fél elveszti életét az által, elég hogy tüzesetnél vagy vizáradásnál menteni akart, a biztosított összeg kifizettetik minden fontolgatás nélkül, pedig az illető önkénytelen, felsőbb parancs nélkül ment a veszélybe, ha a biztosított, mint magánembert megöli ellensége, ha elesik utcai lázadásnál, a biztosított összeg kifizettetik minden vonakodás nélkül: csak abban nem tesznek kivételt, ha a biztosított fél a legfelsőbb hadur parancsára és a haza szolgálatában elesik a csatateren. Ez oknál fogva biztosító társulataink minden előzékenysége dacára vérmes reményeket alig mertünk táplálni és ezért annál kellemesebben meglepett az Assicurazioni Generali azon mult heti értesítése, hogy a társulat igazgatósága már tekintettel volt a népfelkelési törvényre és a népfelkelési kötelezettek nem lesznek kizárva az életbiztosítás jótékony intézményének élvezetéből. Nyomban utána közölte az első magyar általános biztosító társulat is, hogy magától értendőnek tartja, hogy fizetési kötelezettségét a jelenleg érvényben levő s ezentul kötetendő életbiztosításokra az esetre is fentartja: ha a népfelkelésre kötelezett biztosítottai tényleges hadi-

T Á R C Z A.

A mi ideges századunk.

(Vége.)

Ekként egy circulus vitiosus áll elő. Az idegek tulizgatása a kifinomított és tulesigazított életmóddal való küzdelemben szükségképp teszi mindig pikánsabb, tehát költségesebb élvezetek keresését, s hogy e szükségletté vált élvezetek megszerzessenek, az idegrendszer fokozott munkaságra kényszerítetik. Mi lehet más a következés, mint az, hogy az emberek nagy számánál minden nap az idegekre újabb és újabb bántalmakat hoz.

Nappal tulzott megerőltetés, — alig van ideje, hogy egyék, mert hisz az idő pénz, — állandó harc a konkurrencziával, nagy felelőség és nagy igények. Este ha felfrissülés sürgős szüksége, élvezet minden áron! De a tulizgatott idegek rendkívüli izgató szereket követelnek.

No, a nagy város folyton szolgáltat ilyeneket: borzalmas drámákban, házasságtöréssel tele vigjátékokban, trapez-mutatványokban, idegfárasztó és izgató zenében, az érzékiséget és szemet ingerlő képekben, látványosságokban, erős borokban, szivarokban, líkőrokben. Aztán ott van a klub, a kártyabarlang, a szerelmi kalandok, s az újságok napi krónikájában a bűntettek- és szerencsétlenségekről szóló hírek stb. Mikor már a blazirt, nagyvárosi ember a modern élet ezen különféle élvezeteit és izgalmait, még pedig többnyire rosszul szellőztetett helyiségekben késő éjszakáig élvezte, végre nyugalomra tér, hogy a következő reggelen bágyadtan és lehangolva újból napi munkájának igájába fogja magát. Az ujjor e nyughatatlan lúzban csak imigy-amugy elégíti ki bennünket a leggyorsabb gözkocsi, a távirati sürgöny, s a naponkint kétszer megjelenő hirlap. A hétfő valódi dies nefastus, mert akkor nem jön újság, s az olyan hét, amelyben egy skandalum, egy borzasztó szerencsétlenség, egy politikai esemény sem történik, kiállhatatlan. Csak akkor, ha e pénz és gyönyörök utáni hajszá iszonyu hatását szemügyre vesszük, ha tekintjük az ennek következtében szükségképp fékevesztett vad szenvedélyek uralmát; ha látjuk azt a kapzsiságot, melylyel mindenki minél gyorsabban haladni kíván, hogy annyit élvezzen és annyit érjen el, a mennyit csak bír; ha nézzük a munkában való kimerülést, az élvezetekben való tobzódást, melyek ideje szükségképp az éjszaka az álom rovására. — mert hiszen a nappal a létét folytatott küzdelem és a megfeszített munkáé; ha ezekhez vesszük a politikai és üzleti izgalmakat, melyek

közt a választások és a bürze-játék nem csekély szerepet játszanak — csak akkor leszünk képesek megérteni a mostani nemzedék gyöngé és ideges voltát, különösen a nagy városok lakosságáról szólva, melynek idegrendszere az izgatás, a tulizgatottság, és mondhatni: lázas ingerület állandó állapotában van.

Hyszerű életmód, szükségképp idő előtt kimeríti az élet- és különösen az idegerőt és korai öregséget okoz, annak soknemű testi és lelki gyötrelmeivel.

A jelenkori társadalom egyénei szervezetének rohamosan haladó romlása az idegek gyöngeségében és a kevés-vérűségben nyilvánkozik. Sápadt, beteges, bágyadt, kimerült emberek tömege, akiknek verében hiányzik a szükséges vastartalom, s a kirkól el lehet mondani, hogy „zu viel Nerven, aber zu wenig Nerv haben“ népesíti be korunkban az ipar, a kereskedés és a kultura nagyvárosi központjait.

Elég rá pillantanunk a napilapok hirdeteire, hogy a mai nemzedék kevésvérűségét, s idegyenge voltát kimutassuk. Ott hemzseg minden lehető vastartalmu gyógyszer és más erősítő szerek halatlan dicsőítése. Temérdek ember megy évről-évre magát erősíteni fürdőkre, tengerpartra, hegyek közé; és a társadalom mégis folyton hanyatlak, mert életmódja a lehető legrosszabb.

Társadalmunk asszonyainál az elsatnyulás abban nyilvánkozik, hogy mindig kevesebb-kevesebb lesz az, ki első anyai kötelességét teljesíteni képes. A vidék alig tudja a dajkakeresletet kielégíteni és minden ország hirlapjainak állandó reklámzeikkét képezi a tömérdek mesterséges táplálék, nem is említve a mai nemzedék fogai rosszaságát, s a fogorvosok állandó szaporodását.

Korunk egyik lelketlen vonása a minden áron való magasra törés, habár áldozatul az egészséget, családot és jellemet is oda kell dobni a becsvágy és jólétés ördögének.

De ezenkívül a kívánt ezélt még minél gyorsabban is kell elérni.

A francziának erre a tekintély, gazdagság, jólét és élvezetek után való emésztő, erkölcsileg ártalmas törekvésére egy igen jó szava van Ugy hívja, hogy carrérecsinálás.

A német nyelv géniusza erre a modern carrérecsinálásra, mely pedig Németországban is mindennapi, nem teremtett megfelelő kifejezést. Hajdanában Németországban azt szokták mondani, hogy valaki szerencsét csinált, magasra emelkedett, mely kifejezés minden esetre lassubb tempót jelent, mint az „en carrière“.

(A magyarban nincs a carrérecsinálásra igazi kifejezés. A büszke ember azt mondja magáról, hogy ő „sokra

vitte,“ a jámbor nép pedig azt mondja róla: „felvite az isten a dolgát.“ Ford.)

Ebben a carrérecsinálásban nem csak az idegrendszer egészsége van veszélyeztetve, minthogy ennek okvetetlen feltétele az idegek erejének erős megfeszítése, — hanem, minthogy a carrérecsináló lovaglás többnyire Steppelchase-t jelent, akadályokkal, e nagy száguldásban a kedélyhullámzásokra is sok alkalom adatik.

A kedélymozgalmak pedig minden lehető idegbajok hathatós okai szoktak lenni, s annál végzetesebben batnak, ha a szellem tulságos megerőltetésével működnek közre. És a megerőltetés ebben a magasra törő, emésztő küzdelemben, nemcsak a jelen generációra veszélyes, hanem a jövő nemzedékre is.

Maudsley, a legkitünőbb angol orvosok és tudósok egyike, arra hívja fel figyelmünket, hogy minden áron földi javak után törekvők ivadéka gyakran erkölcsileg és fizikailag satnya; s nem is kell nagy élettapasztalás hozzá, hogy elismerjük, hogy az ugorkafára felkapottak ivadéka, még ha ők maguk szellemileg jelentékeny egyének voltak is, csak ritkán jó és derék. E jelenség oka részben az lehet, hogy az idegerő minőségileg és mennyiségileg egyoldalú használata következtében a nemző erő szenved; s a nemzés a szülék szellemi megerőltetése, kimerülése és kedélyizgalmi közepette történik.

Ha modern életünk felsorolt árnyoldalaira visszatekin-tünk, nem tűnik az fel többé esetleg gyanánt, hanem a természet megmásíthatatlan törvényei áthágásának szükségszerű következményeképpen, hogy a mostani nemzedék satnya ideg-zetű, egyszóval nervosus; és azon egyén mellett, ki a létért való küzdelemben, mint erősebb, dicsőséget és babért arat, igen sokan vannak, kiket mint sebesülteket, sőt mint halottakat visznek el a csatatérről: kik abban a képzelődésben, hogy családjuk szerencsésének fundamentumát alapítják meg, csak saját korai sirjuk megásásán munkálkodtak. Nem esuda aztán, ha a modern társadalom férfai életében igen gyakran és igen hamar katasztrófák állnak be; mert ő az, ki e komplikált és tulfinomított életért, annak luksuzsiért és élvezeteiért agyvelejét elkopatja és idegeinek tulizgatása következtében igen könnyen elpusztul.

A XIX-ik század férfainál oly ijesztő gyakran fellépő ugynevezett agylágyulás csak kórtani részjelensége és következménye amaz egészségtelen társadalmi állapotoknak, melyekben a modern társadalom asszonya nem csakély szerepet játszik.

szolgáltatásra behivatnak, mivel a népfelkelési törvény oly állami intézkedést involvál, mely általánosan alkalmaztatik s e szerint a társadalom minden osztályát egyenlően érinti. Az első magyar általános biztosító társaságnál e szerint a népfelkelésre kötelezettek életbiztosításai — behívásuk esetére — minden pótdíj beszédése nélkül s nem tekintve a biztosított összeg magasságát s más biztosító társaságnak ide vonatkozólag alkalmazott megszoritásait, változatlanul érvényben és hatályban maradnak, és így most már alig szenvedhet kétséget, hogy a példát követni fogják az összes életbiztosító társulatok.

Midőn a gyors és humanus intézkedés, illetőleg határozat felett teljes megelégedésünket fejezzük ki, egyszersmind nem mulaszthatjuk el az alkalmat felhívni életbiztosító társulatunkat arra, hogy oldják meg egyszerre és radikálisan a „háboru”, illetőleg katonáskodási kérdést. A háborura vonatkozó szabályzati cikket most már teljesen reformálni lehetne, mert az általános hadkötelezettség negligálása ellentétben áll az életbiztosító társulatok különbeni nemes hivatásával. Nem szándékozunk határozott propositiót tenni az illető „háboru” pont módosítására, mert egy kis jóakarattal lehetővé tehetik a társulatok az életbiztosítást azoknak is, kik nem csak népfelkelők, hanem rendes katonák. Ha a kolera, mely bizony nagyobb mérvben szedi áldozatait a korra való tekintet nélkül, nem képezhet akadályt és nem szokott kifogásoltatni mint halálnem, annál kevésbé lehet az a háboru. A biztosító társulatok az első lépést már megtették, ne rösteljék a másodikat is, és akkor missziójukat teljesen fogják betölteni.

Közigazgatás.

Gömörmege közigazgatási bizottsága hétfőn, folyó hó 21-én Fáy Gusztáv főispán elnökle alatt tartott ülésében a felolvasott szakelődői jelentésekből kiemeljük a következő pontokat, melyek a megyei közigazgatás mult havi történetében felmerült eseményekre vonatkoznak.

Alispán jelenti, hogy a mult május hó folyamata alatt, a megyei közigazgatás rendes menetére zavarólag ható esemény elő nem fordult, a megyei tisztikar kötelességének teljes buzgalommal megfelelt. A havi nevezetesebb teendőket a közmunka szolgálománya leszoigáltatása és a váltásigpenzek behajtása képezte. A közmunka váltásigpenz főösszege az egész megye területén 22020 frt, s ebből ez ideig befolyt 9402 frt 15 kr., a még hátralékban maradt 1607 frt 85 kr. beszoigáltatására a járásbeli szolgabírák felhivatnak. A személy-és vagyonbiztosítás nagyobb mérvben meg nem zavartatott.

Kir. adófelügyelő jelenti, hogy a behajtások általában megfelelő eredménnyel fogantatottak, s hogy az adókövetések befejeztettek. A személyzet létszámában azon változás állott be, hogy Szentmiklóssy Pál volt kataszteri biztos a m. kir. pénzügyminiszterium által ideiglenes nyugalomba helyeztetett.

Kir. ügyész jelenti, hogy a rimaszombati és pelsőcei központi fogházak állapota biztonság és tisztaság tekintetében kifogástalan, az élelmezés szabályszerű, a fegyelem rendes, az egészségügyi állapot kedvező. Pelsőczről 15 rab szállítottatott be a törvényszéki székhez és fogház építésénél alkalmazott munkások számának 40-re való kiegészítése végett. A vizsgálati foglyok létszáma a rimaszombati fogházban májusban volt 16 férfi, 4 nő, ájtott júniusra 14 férfi, 3 nő; az elítélteké 84 férfi s 8 nő, júniusra ájtott 65 férfi 2 nő. A pelsőcei fogháznál vizsgálati fogoly egy sem, elítéltek: 71 férfi, 8 nő, maradt júniusra 52 férfi, 7 nő.

Kir. főmérnök jelenti, hogy az államutak kavicsolása oly gyorsan halad előre, miszerint annak befejezése jóval a kitűzött határidő előtt várható. A törvényhatósági utak rendes félévi beutazása, ugy szintén a gőzkazánok megszemlélése csak júniusban levén megkezdhető, erről jelentését csak a jövő havi jelentésében adhatja be.

Kir. tanfelügyelő jelenti, hogy májusban meglátogatott 24 községben 44 tanintézetet, melyekben az iskolalátogatás általában kifogástalan. A tanítási eredmény nagyobb részben kielégítő, egyes helyeken azonban a tanítók pädagogiai képzettségének hiánya miatt csak az emlékező tehetőség megterhelhetőségéből áll a harmonikus lelki fejlesztés elhanyagolása mellett. Öröndetes tényül szolgál, hogy a tótajku községekben a tanítók magyarul is tanítanak. Legszébb azonban az eredmény a balogvölgyi ev. iskoláknál, melyért Terray Gyula főesperesnek szavazt elismerést, ki a hatáskörök alatt álló 89 iskolánál hazafias irányu fokozatos kifejlesztése körüli intézkedéseit erélyesen támogatta. A rimamurány-salgó-tarjani vasmű-részvény-társaság újabbán a szirkai és turesoki ev. iskolákat vette pártfogása alá, támogatván azokat 150—150 frttal.

Tiszti ügyész jelenti, hogy a lefolyt május hóban az adó és illeték hátralékok miatt egyes ingatlan birtokok ellen vezetni rendelt végrehajtási ügyeket illetőleg 32 ügyben lett a követelés telekkönyvi bekebelezés általi biztosítása bíróilag elrendelve, 28-ban pedig tényleg fogantatva, 2 esetben árverés kérvé, 1 esetben megtartva, 4 esetben pedig önkéntes kifizetése után beszüntetve.

Megeyi főorvos jelenti, hogy a közegészségügy május hóban javult, de nem annyira, mint az előző évek ezen havában rendszerint szokott. Járványos betegségek közül megszűnt a kanyaró s a himlő már csak szórványosan észleltetett, a vörheny csak egyes helységekből jelentkezett. A vérhímlőoltás kevés kivétellel az egész megye területén jó sikerrel befejeztetett. Az állategészségügy kedvező volt. A megyei közkórházban ápolatott 108 egyén, gyógyult 39, javult 4, gyógyulatlan 5, meghalt 4, gyógykezelés alatt maradt 56.

Árvaszéki elnök jelenti, hogy a lefolyt május hóban az ügymenet rendes folyamatban volt, és semmi nevezetesebb mozzanat elő nem fordult.

Megeyi közgyűlés Rimaszombatan.

Fáy Gusztáv főispán elnökle alatt f. hó 23-án megelehető szép számú megeyebizottsági tag jelenlétében tartott meg a rendkívüli közgyűlés, melynek tárgysorozatát lapunk mult számában közöltük. Az alispán részletes jelentésében, mely az év első negyedére vonatkozik, felemlítettük, hogy Urbán Mihály nagyszabosi körjegyző ellen a közadók behajtása körüli rendetlen pénzkezelés s ebből kifolyólag sikkasztás gyanuja miatt fegyelmi eljárás rendeltetvén el, egyszersmind hivatalától felfüggesztetett. A fegyelmi eljárás folyamata alatt ugyan a körjegyző állásáról lemondott, ez azonban a kárterítési kötelezettség érvényét és esetleg a bünyfenítő eljárás megindítását nem akadályozhatja.

A mennyiben az alszámvevői és ellenőri teendőket most egyesítve Szentmiklóssy Gyula végezi, ez pedig a gyors és szabályos ügykezelésnek a felszaporodott munkahalmaz miatt nagy hátrányára van, javasolja az alispán, hogy a megeyi számvevői hivatalnál új alszámvevői állomás rendszereztesse.

A kórházi igazgatóság a bizottság előtt leszámolt, s minden a kórházra vonatkozó számadás tökéletesen rendben találtatott, a mi egészen megdönti a mult hónapokban felmerült ama téves híreszteléseket, mintha a kórház-alap szabálytalanul terhelhetett volna meg. — Ez irányban különben az alispán az ősi közgyűlésre részletes és tüzetes jelentést ígér beadni.

Az alispán jelentését a közgyűlés jóváhagyó tudomásul veszi s annak értelmében utasítja a költségelirányzó bizottságot, hogy a jövő évi költségvetést már az alszámvevői és a segédlevéltárnoki fizetések tekintetbevételevel állítsa össze, hogy az ősi rendes közgyűlés határozata után ez állomások tényleges betöltésénél akadály fel ne merüljön.

Egyik legfontosabb kérdése volt s tulajdonképeni tárgya e rendkívüli közgyűlésnek a Ludovika akadémia Buttlér-féle alapítványi helyének betöltése a megye egy nemes származású fia által. Minthogy a négy pályázó közül kettőnek előnyére a másik fölött eldönteni a közgyűlés nem tudta, e tárgyban oly értelmu végzés hozatott, hogy az alapítványi helyre Bazilidesz Gusztáv jolsvai és Pongo József ruinyai illetőségű ifjak egyenlően ajánlatakat a honvédelmi miniszteriumhoz, olyformán, hogy ha az előbb vizsgára felhívott a követelményeknek megfelelne, a másik valamely országos alap terhére szintén vétessek fel a Ludovica akadémia. Felolvasatott a belügyminiszter rendelete, melyben a néhai Szontagh Bertalan volt megeyi alispán temetési költségeinek a megeyi magtár-alap kamataiból leendő kifizetése tárgyában tüzetes felvilágosítást kíván. Ez irányban a közgyűlés oly tartalmu feliratot határoz intézni a miniszterhez, melyben kifejtendő lesz, hogy a megeyi magtár-alap kamataival a közgyűlés mindig szakadatlanul tetszése szerint rendelkezett, s így a boldogult alispán iránti közkegyeletnek ez alap terhére leendő kifizetését mi sem gátolhatja.

A belügyminiszteriumnak a kórház felülvizsgálata alkalmából felmerült költségek megtérítése tárgyában intézett rendeletre határozatokat, hogy mivel a törvényhatóság a tetemes költségsszaporítással épített kórház felülvizsgálatát szükségesnek nem tartotta, s ha mindemellett a miniszterium e felülvizsgálatot elrendelni jónak látta, a megye közönsége ugyan a felülvizsgálatot nem kifogásolta, de a miniszterium kiküldöttének költségét megtéríteni magát hajlandónak és kötelezettek nem érezheti.

Felvilágosítottatik a belügyminiszter, illetőleg rendeltére válaszul adja a vármegye továbbá, hogy a néhai Szontagh Bertalan arczképeinek lefestetése a megeyegyelési terem számára azon ingatlan vagyonok eladási árának kamataiból lenne fedezendő, melyek a megye különböző részeiben eladattak, s melyek tulajdonképen a megye törzsvagyonát képezik s tökéösszegük a 36 ezer forintot meghaladják.

Rimaszombat város 120 ezer forintos kölcsönét a megeyegyelés engedélyezi s utasítja az alispánt, hogy a város felterjesztése értelmében szerkesztendő kölcsönveteli szerződést a törvényhatóság nevében záradékolja. (Ezen 120 ezer forint a kaszárnya másik felének és a járdának kiépítésére, valamint már eddig fennálló függő adósság convertálására lesz fordítandó.)

Ugyancsak Rimaszombat város szabadkai és pendelesi pusztáinak együttesen Farkas Ábrahám által 9000 forint évi haszonbérért történt bérbevétele szintén jóváhagyatott.

Elnök eszmecsereit idézett elő már a gyűlés végéféle azon kérdés felvetése, mit tévő legyen a megye közönsége a Farkas Ábrahám közigazdasági előadó által bejelentett azon személyváltozással szemben, mely Karál Jánosnak, a kurincai földmives iskola igazgatójának onnan állítólag tervbe vitt áthelyezés folytán beállana, s végül a megeyegyelés elhatározza, hogy indokolt feliratot intéz a földművelési miniszteriumhoz, melyben kéri fogja, hogy tekintettel a kurincai-iskola kitűnő fejlődésére, mely egészen a Karál János érdeme, és a közigazdasági fontosságára, melynek mellözése egész vidékekre nézve könnyen végzetessé válhatnék, a mennyiben ezen áthelyezés bármely oknál fogva csakugyan tervbe vétetett volna, a miniszterium attól álljon el.

A gyűlés aztán delután fél két órakor az elnök főispánt lelkesen éljenzve szétoszlott.

Közigazgatás.

Emlékirat egy tejszövetkezet érdekében. *)

Jelmondat. Az üzlet nem szegény, csak a rozsz üzlet a szegény, A magyar vállalkozni tanul s ha jól tanul: gyarapodik. Jókai Mór.

A szemesek termelésére berendezett birtokok kezelőtől az utolsó évtizedben napról-napra hangosabban hallani a kétségbeeső panaszt, miszerint a gazdaságok jövedelmezősége minden szorgalom daczára évről-évre esökken. — Gömör-Kishontmegeyi gazdasági egylete 1886. évi február hóban tartott választmányi gyűlése e nyomasztó helyzetet segitendő, elhatározta a megyében eddig, a kalászok tultermelése miatt a gazdaságokban elveszített egyensúlyt, a szarvasmarhatenyésztés telkarolása által helyre hozni, — elhatározta a megye birtokosait egy tejszövetkezetkezet megalakítására felhívni.

*) Mielőtt a gömörmegeyi gazdasági egyesület ülésén felolvasatnék megbeszélés végett, azért láttuk célszerűnek a két megeyi lap hasábjain közzétenni az emlékiratszerű értekezést, hogy a t. érdeklődő gazdaközönség a számadatokra nézve tájékozva magát, annál alaposabban vitathatná meg a dolgozat érdemleges pontjait s adatait, akár heti lapjainkban, akár elő szóval az egyesületi ülésben. A közlő: S—a.

E szövetkezet hivatva lenne a vállalat tagjai által egy helyre beküldött tejet közös üzleti kezelés mellett részint mint tejet, részint mint közös számadásra készített terméket piacra hozni s értékesíteni; hivatva lenne a gazdaságokba helyes váltórendszerrel tartani s eladásukról gondoskodni. Hivatva lenne a gazdaságokba helyes váltórendszerrel tartani s eladásukról gondoskodni. Hivatva lenne a gazdaságokba helyes váltórendszerrel tartani s eladásukról gondoskodni. Hivatva lenne a gazdaságokba helyes váltórendszerrel tartani s eladásukról gondoskodni.

Tagja lehetne minden földbirtokos vagy bérlő, ki kötelező magát 10—20 vagy több tehénnek tiszta tejet a szövetkezet életbeléptetésekor a tagok által meghatározott helyre szállítani, az üzlet megkezdéséhez szükséges tartalékot a tehénnek száma szerinu befizetni s az alapszabályokban meghatározottaknak magát alávetni.

A szövetkezet igazgatása a közgyűlés által választandó 5—7 tagból álló igazgató-választmányra volna ruházandó, mely a szövetkezetet minden tekintetben képviselné; az üzlet menetelére anyagi felelősség mellett ügyelő; fogadná a sajtost, az üzletvezetőt s megszerezné a vállalathoz szükséges eszközöket, minden hónapban gyűlést tartana, értesítené a tagokat a tej mikénti értékesítéséről s annak jövedelmzéséről. Intézkednék, hogy a tagok a tejükért járó összegeket egy könnyen áttekinthető kimutatás kíséretében pontosan megkapják. A rendes évi közgyűlések kivül a szükséghez képest alkalmilag vagy több tagnak írásbeli kérelmére ilyeneket hívna össze, elintézné a netán előforduló pautaszoktat stb.

A szövetkezet működéséhez szükséges egy jó pinczékkel bíró épület, egy üzletvezető s egy sajtos.

Az üzletvezető kötelessége a tagok részéről beküldött s a központban átvett tejet a sajtos jelenlétében annak szirtartalma s tisztaságára nézve megvizsgálni s az eredményt hetenkint a tagokkal közölni. A számadásokat pontosan vezetni, az alkalmazottak munkássága fölött örködni, szóval egész idejét a vállalat felvirágoztatásának szentelni.

A sajtos, valamint az üzletvezető ovadékok volta köteles letenni, melyből a mulasztásuk miatt keletkezett károk megtérítetnének. Ezen két egyéne kivül kellene egy sajtos legény, egy kocsis, egy ló s a felszerelés. — Ha azonban az üzlet nagyobb mérvet öltene, ha ugyanis a beküldött tej mennyisége olyan nagy, hogy a személyzet képtelen volna az előforduló munkák végzésére, ugy a személyzet a szükséghez képest szaporítandó lenne.

A számadások, melyek mikénti vezetését a közgyűlés vagy az igazgató választmány állapítaná meg, minden hónapban le volnának zárandók s az eredmény a tagokkal közlendő.

Ezen a szövetkezet céljára, működésére s igazgatására vonatkozó vázlatos tervet megírásánál szükséges megemlékezni azon költségekről, melyek a központi üzlet megindításához s egy ideig való vezetéséhez igényeltetnek.

A felszerelési tárgyakból be volna szerzendő:

1. Két nagyobb s egy kisebb katlan (üst), külföle más tárgyak, tejmérő, hőmérő, edények, formák, ruhaneműek stb. 400 frt.
 2. Egy hűtőkészülék gummi- és állványal 120 frt.
 3. Egy szivattyu a víz eltávolítására 35 frt.
 4. Egy tejszállító kocsis (ruganyos) 120 frt.
 5. Egy ló 60 frt.
- Míg a sajt forgalomba jön előlegezendő volna:
6. A sajtos fizetése 4 óra 50 frt 200 frt.
 7. Az üzletvezető fizetése 4 óra 50 frt 200 frt.
 8. A kocsis fizetése 4 óra 14 frt 56 frt.
 9. A sajtos legény fizetése 4 óra 16 frt 64 frt.
 10. 1/4 évi házbér 50 frt.

Összesen 1305 frt.

Ezen felszerelési és az első kiadások fedezésére szükséges költségvetési összegből látható, hogy ebből a felvett 200 db téhen mindegyikére 6 frt 50 kr. esik. Tekintve ezen összeget, oda irányulna véleményünk, mondassék ki az elkészítendő alapszabályokban, minden tag alapító tagsági díj ezimen belépéskor egyszer s mindenkorra, minden darab téhen után fizessen 10 forintot. Ez oly kevés, oly alacsony díj, hogy minden birtokos részvény gyanánt is igen szívesen befizetheti. — De még ha ezen összeg megkésztetnének is, akkor sem lenne szabad a számító gazdáknak a szövetkezetétől távol maradni.

Ismerve az első költségeket, vegyük számításba a 200 db téhen utáni brutto bevételeket és felvéve, miszerint a tehénnek nem telivér simmenthaliak, melyeknél az évi átlagos tejhozam 2500 liter, hanem más kevesebb tejet adó fajtat. Neveztessek a fajta X-nek*) s mondassék ami bizonyos, hogy az ehhoz tartozó tehénnek, levonva a borju által 6—7 héten át elfogyasztott tejet, évi átlagként 1600 liter tejenek. — Minthogy a gyakorlat azt bizonyítja, hogy minden 100 liter tej ad 9 kgr. kemény sajtot, 0.7 kgr. vajot s 86 liter savót. Így esik egy tehénre egész évre 144 kgr. sajt, 11.2 kgr. vaj s 1376 liter savó.

Nyerhető s bevételként feltüntethető:

1. 200 db téhen után 28000 kgr. sveiczi sajt, mely ha csak 60 krral számítottatnék, befolyna 17280.—
2. Vajeladásból 200 db téhen után 2240 kgr. 50 kr. 1120.—
3. 200 db téhen utáni savó, mely a birtokos által volna visszaveendő és sertésével vagy teheneivel értékesítendő literjét csak 1 kr. 2752.—

Összegezve ezeket 200 db téhen után befolyna egy év alatt 21152.—

- A közös üzlet vezetésénél előforduló költségek:
- a) a sajtos évi fizetése 600 frt — kr.
 - b) az üzletvezető évi fizetése 600 frt — kr.
 - c) a sajtoslegény évi fizetése 192 frt — kr.
 - d) a kocsis évi fizetése 168 frt — kr.
 - e) egy ló tartás 129 frt — kr.
 - f) só, oltó, festék stb. 200 frt — kr.
 - g) tüzelőanyag 200 frt — kr.
 - h) világitás, seprő, kefe 50 frt — kr.
 - i) a berendezési tőke kamata és törlesztése 735 frt után 10% 72 frt 50 kr.
 - j) lakás, pinczebér egy évre 200 frt — kr.
 - k) csomagolási anyagokra 60 frt — kr.

Összesen: 2472 frt 50 kr.

Szembeállítván a kiadást a bevétellel, mutatkozik net-

*) Például simmenthali vagy algauvi keresztezés. K. J.

tónak 18.679 frt, vagyis egy liter tej a szövetkezet által 583 krral értékesített. Ezen egységi ár, ha a szövetkezet részben esemegesajt előállításával foglalkoznék, vagy ha talán a beszállított tej egy részét nyersen árusíthatná el, szóval üzérkednék: literje 6 krra fel volna emelhető.

Ha azonban a szövetkezet nem 200, hanem 400 drb tehénrel alakul meg, akkor a tej egységi ára tetemesen fog emelkedni, a mennyiben 400 drb után is alig kell valamivel nagyobb személynél a tej feldolgozásához.

Az eddigiekben megállapított azon ár, melyen a központ a beküldött tejet képes lesz értékesíteni, s mely a gazdát képesíti magamagával számolni.

Mielőtt valamely birtokon a szarvasmarha tenyésztésből elérhető jövedelemről megemlékeznénk, szükséges lesz könnyebb átértethet végett egy oly birtokot felvenni, mely jelenleg juhtenyésztésre van berendezve, s melyen, mondjuk, 700 drb juh igen jól eltartható. Ismerve a birtokot, első kérdés: mely befektetések szükségesek az állattenyésztési rendszer megváltoztatásához; a második: minő jövedelmet fog a szarvasmarha adni, s minő a juhtenyésztés?

A 700 drb juhnak megfelelő 60 drb tehén, 10 drb 1—2 éves növendékmarha és 18 drb 1 év alatti borjú.

A befektetések, melyek egy tehénsetet felállításánál az előbb nevezett gazdaságban előfordulhatnak a következők:

1. 60 drb tehén beszerzése (fajtehén, a 200 frt) 12000 frt
- 2 drb bika (egy 2- és egy 1 éves) 500 frt
2. Juhodály átalakítása tehénállóvá, jászlak, borjúketrecek, takarmánkamra, ablak, ajtó, trágyatelep stb. 800 frt.
3. Jégverem, mosóhelyiség, felállítás, tejhűtőkamra 400 frt.
4. Tejszállító edények (kétszeres garnitúra) 250 frt.
5. Hűtőköszülékek gummicsovékkal s állványokkal 100 frt.
6. Tejszállítókecsi 120 frt.
7. Fejőszájtarok, tejmérő, kefe, vakaró, itatódézsák, trágyahordó saraglya, lámpa, apró kézi eszközök stb. 80 frt.
8. Előre nem látható költségekre 120 frt.

Összesen: 14370 frt.

Ezen befektetésekre vonatkozó számításoknál nem szabad megemlégetni a hirtelen, miszerint a 14370 frtnyi befektetés oly gazdaságokra vonatkozik, a melyekben a birtokos tehének számára való elegendő gazdasági épületekkel nem rendelkezik, (kivéve a juhodályt) különösen ha gazdaságát egyszerre 60 drb tehénnel akarja megkezdeni.

Ha a birtokos keresztezés által akarja elérni a kitűzött célt és egy tehénert nem 200, hanem átlagban csak 110 frtot fizet, a hol a jégverem, a mosóhelyiségekhez szükséges épületekkel együtt, vagy e tejszállításra könnyen átadható kecsi is van, ott természetesen a fentebbi összeg tetemesen meg fog kevesbedni. Ahány a gazdaság, annyiféleképen fog a befektetési összeg is alakulni. Különben a felsorolt pénztételek a lehető legmagasabb árgység szerint vannak felvéve.

A fajállatok megszerzése legjutányosabban volna eszközlendő, ha a tejszövetkezetbe lépett tagok kebelükkel két-három részvényest választának ki, kik azután a szükségleteit a helyszínen (Szimmenthal, Algan, Pinzgau stb.) meg-ejtendő vásárlások útján fedeznék.

Ez által könnyen juthatnának a birtokosok nemcsak eredeti fajtehénhez, hanem bikaállatokhoz is. Eleg, ha minden részvényes eleinte csak néhányat hozat.

A második kérdés: minő jövedelmet hozhat a 60 tehénre berendezett gazdaságban az állattenyésztés?

Tekintve a központ által értékesített tej egységi árát, s egy tehén után átlagban beszállítandó tejmenyiséget, a bevétel következőleg alakul:

1. 60 drb tehén után (per 1600 l.) 96000 liter tej a 583 kr. lesz 5596.80
2. 42 drb szopos borjúért 6—7 hetes korában a 25 frt (telvérfaj borjú) 1050.—
3. 8 drb egy éves állatért a 90 frt 720.—
4. 10 drb 1—2 éves állatért a 180 frt 1800.—

Összesen: 9166.80

Kiadás. — Minthogy az állattartásban a legnagyobb posztóit a takarmánynak lehet a legmagasabb árban értékesítése képezi, ennélfogva nem mulaszthatjuk el mindjárt kezdetben a tisztelt gazdaközönség figyelmét arra a fontos körülményre felhívni, miszerint a széna értéke nincs felvéve a kimutatásba, amár az elfogyasztott mennyiség mindent ki van mutatva, hogy a bevételnek a kiadással való összehasonlításánál annál világosabban kitűnjék az elfogyasztott szalás-takarmány amaz értéke, mely a tehénsetet által érhető el. A szalma, törek, minthogy a trágya értéke a bevételbe nem szerepel annak terhére róva, egyszerűen kihagyatott a számításból.

1. Takarmány.

a) 60 drb tehén és 2 bika 220 teletelési napon át belekerül, ha darabonként és naponként kap:

- 5 klgrm szénát
- 5 klgrm törek v. tavaszszalma
- 5 klgrm korpa a 3.80 kr 11.40
- 10 klgrm répa a 0.04 kr. 4.00

Összesen: 15.40

Az összes fennnevezett állatállomány tehát 2100.56

A téli idény alatt megetetett 68200 klgrm széna vagy vele egyenértékű szalás-takarmány.

b) 18 drb növendékmarha 220 téli napot véve, ha egy napra fejenként kap:

- 4.5 kgr. széna (lóhere)
- 3.4 kgr. tavaszszalma (törek)
- 2 kgr. korpa a 3.80 = 6.66
- 6 kgr. répa a 0.04 = 2.40

Egy állat: 9.06 kr.

A növendékmarha kerül 458.77

A téli tartás alatt feemészett 17820 kgr. szénát 18 drb elválasztott borjunak 90 napon át, fejenként és naponként 1 klgr. zab a 5 kr. 81.—

E takarmányozás leírása után megemlést nélkül nem hagyható, hogy azon gazdák, kik sok szénával rendelkeznek, kihagyhatják az étlapból a korpát.

A nyári takarmányozásra felhasznált anyagok értékének meghatározásánál a szénaérték vétetett alapul. Egy nagy állatnak naponta 14 klgramm széna szükséges. Ha a számítás könnyebbé

miatt a 18 drb elválasztott borjú és 10 drb növendék marha szintén mint nagy állatok vétetnek számításba, a bikákkal együtt a tehénekhez számíthatva, a nagy állatok száma 70-ben fejezhető ki. 70 állat napi 14 klgr. szénaszükséglet mellett, egész nyári idény (145 nap) alatt 142-100 klgrmot szükségel.

A takarmány ez irányban kiszámítása annál is inkább helyes, mivel a nyári legelőkön összeszedett fű is szénaértékre van változtatva s értékesítve.

Ha valaki nyáron is száraz takarmánnyal ohajtaná heverő marhaállományát tartani, ugy a kiszámítás a téli részre eszközlendő.

2. Cselédség: egy főtehenész 300 frt, 2 tehénész a 200 frt, 1 suhanéz 100 frt és 2 fejő aszszony a 36 frt

3. Egy fogat, illetve, egy lótarás tejszállítás-hoz (ez napi munkáját elvégezve máshol is alkalmazható a gazdaság körül)

4. Világítás, gyógyszer, állatorvos stb.

5. Istálló berendezése, törlesztése és kamatja 1870 frt után 10%

6. Állatállomány risikája és kamatja 17000 forint után 6%

7. Borjazásnál előforduló károkról, a borjak után bevételzett 1770 frt után 5%

88.50

Összes kiadás: 5047.83

Levonván a kiadást a 9166 frt 80 kr. bevételből, marad a felétett szénaért 4118 frt 97 kr. Ha már most ezen összeg nemcsak a télen, de a nyáron át is (a legelőn összeszedett fűvet is beleértve) elfogyasztott széna mennyiséggel elosztatik kiderül, hogy a szarvasmarha által felhasznált széna 1 frt 80 krral értékesítették mmázsaúként.

Hogy a jelenleg igen nagy elterjedésnek örvendő juhászattal némi összehasonlításokat tehessünk, szükséges ott is a bevétel és kiadások közötti arányt megállapítani. A bevétel kiszámításánál irányul vétetik a már egyszer alapul vett 700 drb juh, mely áll: 330 drb anya, 130 drb tokjuh*), 130 drb bárány, 100 drb ürü és 10 drb kosból.

1. Bárányokból (bárányozás folytán várható 274 drb, melyből tenyésztésre vissza tartatik 140 db) 134 drbért a 1 frt 60 kr. 214 frt — kr.

2. Tejből: 290 drb fejős anyajuh után várható a 6 klgr. = 1740 klgr. turó a 26 kr. 452 frt 40 kr.

3. Mustra juhokból: 150 átlagosan drbja 2 frt 50 kr. 275 frt — kr.

4. Gyapjuból: (legjobb esetben) 676 klgr. a 1 frt 20 kr. 811 frt 20 kr.

5. Bőrökből (elhullás folytán) 42 drb a 60 kr. 25 frt 20 kr.

Összes bevétel: 1877 frt 80 kr.

Kiadás:

1. Takarmányszéna 180 napi teletetésre 1201.5 mm., nyári legelőnek megfelelő szénamennyiség 1234.87 mm., szalma nem számított.

2. Só, világítás, (só 8.75 m. a 11 ft = 96.25 ft, világítás 5 frt 101.25

3. Juhodály építési költségek 8500 frt törlesztése és kamatja 6% 510.—

4. Cselédség bére 660.—

5. Berendezési tárgyak, törlesztés és kamat 10% 20.—

6. Állatállomány rizikója és kamatja 7% 147.—

7. Usztatás és nyirási költségek más apróbb kiadásokkal 60.—

8. Kosoknak és bárányoknak zab 81.—

Összesen: 1579.25

Összehasonlítván a bevételt a kiadással, kiderül, miszerint az egész téli takarmányozás alatt felhasznált 1201 mm. szénaért a juhállomány csak 298 frt 55 krt., vagyis mmként 24 krt adott.

Ez csak a téli takarmány értékesítése, hát a legelőn összeszedett fűvet, mely szénára változtatva 1234.87 mm-nál többet tesz ki s az ezután fizetendő adót, mi által téríti meg a gazdának? (Ha a nyáron elfogyasztott szénaérték is vétetik — pedig annak kimaradni nem szabad — ugy a juh, egy mmázsa szénát csak 12 krral értékesített.)

Összehasonlítván a tehénsetet általi takarmány értékesítést, kiderül, hogy ez teljes 1 frt 56.—, illetve a nyári takarmányt is beleértve 1 frt 68 krral értékesíti magasabban mint a juhászatt. Meg van-e a gazda fáradozása 24.—, illetve 12 krral fizetve? a szénaszállítás körüli aggodás, az adó, talán az elkészítetése körül felmerült költségek vagy a talajtökének a kamatja megtérítet-e?

Véleményünk szerint nincsen.

Igaz, némelyek szerint a trágya volna az, mely a takarmányt megfizetné. Ha ez állna, ugy a tehén az, mely nemcsak Kraft, de bármely gondolkodó gazda szerint is többet és jobbat produkál a juhnál, a hatása pedig hosszabb időre terjed ki.

Míg a tehénsetet után, tekintetbe véve a takarmány mennyiséget egy éven át, daczára annak, hogy a tehének legelőre járnak, várhatni 6300 mm. trágyát: addig a szarvasmarhaállománynak tökéletesen megfelelő számú juhtól csak 4200 mmázsa lehet számítás.

Tudva ezeket, lehet-e még habozni egy tej- vagy sajt-szövetkezet létesítése felett?!

Tömörüljünk tehát, nyujtsunk egymásnak kezét s ne várjunk senkitől segítséget, hanem éljünk az idővel s valósítsuk meg e közmondást: „Segíts magadon s az Isten is megsegít!”

Karál János,

a kurinci földműves iskola igazgatója.

Nyilatkozat.

A „Gömör-Kishont“ szerkesztését azon reményben vettem át, hogy ez által megemnek hasznos szolgálatot fogok tehetni.

Egészségi állapotom, hivatalos elfoglaltatásom s azon kellemetlenségek, melyek ebbeli jóakaratu munkálkodásom közben felmerültek s melyek ugy látszik egy vidéki lap szerkesztésénél kikerülhetetlenek, nem engedik, hogy feladatomnak eleget tegyek.

E lapok kiadóját, kinek jóhiszemű, becsületes törekvéséről többször volt alkalmam meggyőződni, és nehéz vállalatát, melyre nézve az én támogatásom elégtelennek bi-

zonyult — a t. közönség pártfogásába ajánva, ezennel megvalók a „Gömör-Kishont“ szerkesztésétől.

Rimaszombat, 1886. június 27.

Lőrinczy György.

Öszinte sajnálattal vettem tudomásul Lőrinczy György urnak fenti nyilatkozatát, mert mint a t. közönség az elmult háromnegyed év alatt meggyőződhetett, a „Gömör-Kishont“ ez idő alatt az ő tapintatos szerkesztésével tartalmilag s erkölcsi és szellemi támogatás tekintetében annyira fellendült, hogy már-már szép jövőt mertünk neki jósolni.

De az ő visszalépésével is a lap ügyét feladnom nem lehet. Különben is remélvén több megyei tekintélynek s az eddigi összes munkatársaknak jóakarátát arra nézve, hogy lapomat továbbra is támogatni fogják, azon néhány napig is, míg a szerkesztőségben beállott személyváltozás ügye egészen tisztába hozatnék, a t. közönség további kegyes pártolását annál inkább kérem, mert lapunk minden fennakadás nélkül ezután is pontosan meg fog jelenni.

Hazafiúi tisztelettel

Rimaszombat, 1886. jun. 27.

Rábely Miklós,

a „Gömör-Kishont“ kiadója.

Hírek és vegyesek.

50 éves jubileum. Mint lapunk mult évfolyamának egyik számában tüzetesen felemlítettett — Fáy Gusztáv, megyénk szeretett főispánja ez év és hó 19-én töltötte be köztisztviselői munkálkodásának 50-ik évét. Ez idő életkorának is szép, a közigyék terén való érdemes önzetlen működésének pedig oly hosszú tartama, mely a gondviseléstől keveseknek adatik s megbecsülést, méltánylást, kitüntetést érdemel. A megyebizottsági tagok széles köreiben most a gyűlés alkalmával nagy mozgalom lett megindítva a végből, hogy a megye buzgó bajnokának ezen évfordulót emlékeztessé tegye. s egy bizottság választatott meg, melynek feladata leend az ünnepélyességek módját és természetét meghatározni, s a főispáni jubileumot a legközelebbi őszi közgyűlésre elrendezni.

A rimaszombati egyesült prot. főgymnasiumban folyó hó 24. és 25-ik napjain tartattak az első érettségi vizsgálatok, melyeken a kormánybiztos tisztét Zsilinszky Mihály országgyűlési képviselő teljesítette. Mint értesülünk, az eredmény mind a vizsgáló bizottságot, mind a kormánybiztosot teljesen kielégítette, mert a 18 vizsgázó ifju értelmes feleletei sokszor meglepő tanulmányról tanuskodtak, s általában az egész vizsgálat az ifjak komoly törekvéséről és a tanárok lelkiismeretes buzgalomáról, valamint az iskola vezetésének kitünőségéről fényes bizonyosságot adott. A vizsgálóbizottság és a kormánybiztos pénteken este Baksay István igazgatónál fényes estélyre volt hivatalos, és Zsilinszky Mihály tegnap, szombaton délelőtt távozott városunkból Sztárnyára Radvánszky Károly ottani földbirtokost meglátogatandó.

Majális. A rimaszombati iparos segédek önképző- és segélyegylete ma vasárnap a Széchenyi-kertben nyári táncmulatságot rendez, melyre az érdeklődők meghivatnak. Belepti díj 30 kr. kezdete délután 3 órakor.

Jégeső, mely mintegy 10 perezig tartott, zuhogott alá esőtörtökön délben a rimaszécsi járás több községeiben s különösen Serke, Simoni és Feled határaiban tetemes károkat okozott. Feleden az urnapi körmenetet is szétriasztotta, de a vallásos nép a zivatar ellátással folytatta útját s az istentisztelet teljesen befejeztetett.

Meghívó. Felbátorítva lelkes pártfogóink és jóakaróink becses ígéréte által, a gömörmegyei magyar közművelődési egyesület nagy-röczei körének alapítókéje javára s még hátralevő adósságunk utolsó részletének törlesztésére: Nagy-Röczen, 1886. június 29-én „Lumpácziusz és a három jó madár“ énekes bohózat, (előjáték 3 felvonásban) irta Nestory, fordította Csepreghy Ferenc, ismételtlen előadjuk. — Kezdetre 7 és fél órakor. Június 30-án d. u. 4 órakor a műkedvelő társulat tavaszi mulatsága a furdőkert kivilágítása mellett. — Helyárak: Körszék 1 frt, zártszék 1 frt, földszinti ülőhely 60 kr, állóhely 50 kr, karzati zártszék 1 frt, karzati ülőhely 60 kr, karzati állóhely 20 kr. Majálisa belepti-jegy 1 frt. Felülízetések köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók június 20-ától Dedinszky Gyula ur gyógyszerárának és este hat óratól a pénztárnál. — Miután az előadást követő napon d. e. 8—11-ig a felső polgári iskola ünnepélyes zárvizsgálat. d. u. 2—4-ig helybeli magyar olvasó- és társalgó-egyletünk 25 éves jubileuma fog megtartatni, s a két ünnepély között közbéd rendeztetik, ezen ünnepélyekre külön meghívók is küldettek szét, tisztelettel kérjük nagyérdemű pártfogóinkat ezen napot is nekünk szentelni és műkedvelő körünk ezen első nyaréji nyilvános majálisát is becses megjelenésükkel szerencséseltetni. Mind a jegyek, mind a szállás és előfogatok iránti kellő gondoskodás érdekében jókori jelentkezésért esedezikaz elnökség: Mihalik Dezső, elnök.

T. olvasóinkat figyelmeztetjük a vidékünkön még nagyon is kevés ismert közszentisztitási termékekre; hogy ezeket a t. közönség behatóan megismerhesse és hasznukat vehesse, utalunk a lapunk mai számához csatolt miskolci légszeszgyár körlevelére. Tudvalevőleg ez a hozzánk legközelebb fekvő azon gyár, hol a közszentisztás termékei készitetnek, és honnét azok a fogyasztóknak és kereskedőknek nagyban ugy, mint kicsiben szállítatnak.

A népfölkelés és az életbiztosítás. Az „Assicurazioni Generali“ igazgatósága arról értesit bennünket, hogy az állami jóváhagyás fentartásával elhatározta, hogy az életbiztosítási ágban, a biztosítottak érdekében több rendbeli újítást fog a kötvényfeltételek közé felvenni, különösen a legmesszebb menő engedményeket teendő a népfölkelésre kötelezettek érdekében. Ugyanis a kötvény, ha a biztosítás már legalább egy év óta érvényben volt, a népfölkelésre kötelezett biztosított irányában jogérvényét minden pótdíjfitetés nélkül az esetre is megtartja, ha az illető tényleges hadi szolgálatra fogna behivatni és pedig 15000 frt erejéig terjedő biztosításnál a teljes összegre és az egy és ugyanazon egyén életére szóló nagyobb biztosításnál 15000 frtuz. Ezen kedvezményben a társaságnál már biztosítottak is részesülnek, a mennyiben azoknak megenged-

teik, hogy mostani kötvényeiket kicserélhessék az újabb fel-
tételnek megfelelőleg kiállított kötvényekkel. — Örömmel
üdvözljük ezen újítást, mely oly hatályos módon tesz ele-
get a mai kor kívánalmainak. A nagy iparos és közgazda-
sági intézmények mérvadó képviselőinek kétségtelenül nem
csak üzleti feladatuk, hanem egyszersmind kötelességük is,
hogy lehetőleg szíjmozgassák a napi kérdésekkel. A népfel-
kelési törvény az életbiztosítási intézményt ily kötelességé-
vé vált feladattal állítja szembe, melynek szabadelvű megoldá-
sára első sorban is a nagy és hatalmas belföldi biztosítói
társaságok köteleztek. — Hogy az „Assicurazioni Generali“
tudatában az általa elfoglalt előkelő állásnak, ezen, az egész
népességre nézve kiválóan fontos ügyben is első vala, mely
megtegte az elhatározott lépést, teljes elismerést érdemel.

A század csodái közé méltán sorozhatók a mai tö-
kéletes szerkezetű nyomdagépek s örvendetes, hogy hazánk-
ban is képviselve vannak már azok szép számmal, a hir-
lapirodalom nagy felvirágzása folytán. Csak a mult öszszel
tette közé a „Pesti Hirlap“ az új szerkezetű rotációs
gépeinek érdekes leírását, megjegyezve, hogy az tizezer
példányt nyom ki a lapból egy óra alatt, még pedig fel-
vágva és összahajtogatva, s ime, már ez a gép is felül van
mulva, amennyiben — mint a „Pesti Hirlap“ szerkesztő-
sége minket értesít — már meg van rendelve a lap részére
Würzburgban oly második rotációs gép mely nem kevesebb,
mint huszezer példányt állít elő óránként. Valóban bámulat-
os haladás, akár a gépgyártás mai tökélyét, akár egy ily
kedvelt lapnak rohamos terjedését vesszük figyelembe, mi
ily óriási produktáló képességű gépek beszerzését teszi szük-
séssé. Így lehetségessé válik a „Pesti Hirlap“-nál, hogy
ami hajnali 3 óráig történik, az már teljes részletességgel
olvasható legyen a hajnali 4—5 órakor vasutra szállított
összes lappeldányokban; sőt lehetségessé válik 2 órakor egész
új vezércikket, tárczát vagy a táviratilag jelzett események
által alkalmivá tett egyéb közleményt a lapba fölvenni.
Oly tökélye a lapszerkesztésnek, minőről csak tíz év előtt
sem mert volna magyar szerkesztő és kiadó álmodni! S
hogy e rohamos haladás épen a „Pesti Hirlap“-nál jelent-
kezik, azonsenki sem fog csodálkozni, a ki tudja, hogy e
lap ma a legnépszerűbb és legelterjedtebb Magyarországon,
mert a mellett, hogy sokat és sokfelét ad s kitünően van
szerkesztve, mégis a legolcsóbb (egy óra 1 frt 20., negyed-
évre 3 frt 50 kr.) a komoly tartalom mellett mindig sok
benne a mulattató (tárczák, karezetek, apróságok a legjobb
íróktól) s külső kiállításra nézve ma a legdíszesebb a napi-
lapok közt, szóval oly lap, mely a tömeges felkarolást meg
is érdemli. Mutatványszámokat levelezőlapon nyilvánított
óhaja bárkinek egy hétig ingyen és bérmentve küld a ki-
adóhivatal (Budapest, nádor-utca 7. sz.) hova az előfizetési
pénzek is küldendők.

Kerti gazdaság.

Gyümölcsészet.

*43. Bellis magoneza. Trencseny megyei ere-
detű kitünően elsőrendű csemege gyümölcs; éres ideje
november—december, hűvös helyen tavaszig eltart. Kisded,
néha közép nagy. Husa hófehér, néha némi zöldes árnya-
lattal, igen finom, tömött, de gyöngéd és könnyű, mint
a téli fehér kalvil husa, csaknem teljesen szétolvadó. Leve
igen bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes,
gyöngéden illatos, fűszeres izzel. Fája erőteljes, igen edzett,
korán, rendszeren és igen bőven termő. Mindefféle alma ala-
nyon jól diszlik, s mindenféle alakfának idomítható, vala-
mint szálás, úgy bokortának is nevelhető. Helyben, talajban
nem válogatós. Gyümölcsei erősen ülnek a fán. Mint kiváló
almafaj, érdemes a széleskörű elterjesztésre.

*44. Baldwin alma. Decz.—márcz. Egyike a jobb
és különösen a felső vidékeni tenyésztésre nagyon érde-
mes fajoknak.

*45. Beeki csikos rambur. Nov. decz. sőt ta-
vaszig is, első rendű háztartási, piacos és csemege gyümölcs.
Jókora nagy. Husa sárgás fehér, finom, velős, csak nem
olyan tömött mint a reneteké; leve bő, üdítő savanyval
emelt cukros, igen kellemes fűszeres izzel. Fája edzett; ko-
rán s bőven termő. Kötött s kellő nedvességű talajban nagy-
ban is érdemes az elszaporításra.

*46. Betti. Nov.—jan. Kitünően elsőrendű csemege-
gyümölcs. A középszerűnél kisebb. Husára nézve az előb-
bivel nagyon egyezik. Fája erőteljes, edzett, gyorsan növe,
korán és bőven terem, mert virágai és kötött gyümölcsei
jól daczolnak a kései fagyokkal. Douciura ojtva a legtermé-
kenyebb. Helyben és talajban nem válogat. E jeles almafaj
megérdemli, hogy helyet adjunk neki kertjeinkben.

*47. Court of Wick. November—december, már-
cziusig is elsőrendű csemege gyümölcs. Közép nagynál vala-
mivel kisebb. Husa sárgás, igen finom, igen tömött, rop-
panó, teljes értékű eléggé porhanyó; leve igen bő, igen
cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes fűszeres izzel.
Fája mérsékelt növéssé, de igen edzett és egészséges; korán
és bőven termő. Minden alma alanyon jól diszlik. Helyben,
talajban nem válogatós.

*48. Fehér tafota alma. Novembertől tavaszig
eltart. Elsőrendű csemege-, háztartási- és piacos gyümölcs.
Közép nagy, de lehet kisebb is. Husa hófehér, néha sár-
gásba játszó fehér, igen finom, tömött, roppanó, teljes ért-
ékű eléggé porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyval
emelt igen kellemes, saját szerűen illatos és fűszeres izzel.
Fája eléggé erőteljes növéssé, egészséges és edzett, korán,
rendszeren és bőven termő, terebélyes koronát alkotó. Disz-
lik mindenféle almaalanyon. Szálás fának nagyon alkal-
mas, helyben, talajban nem válogatós; gyümölcsei sem hul-
lósak. Széles elterjesztésre méltó hazánkban mindenütt.

49. Hosszuszárú kis alma. Nov.—april. vége-
ig eltart elsőrendű csemege- és háztartási gyümölcs. Kis-
ded, de néha akkora, mint a masánczki. Husa csaknem hó-
fehér, finom, kissé roppanós, velős; leve bő, cukros, finom
savanyval emelt, igen kellemes, saját szerűen illatos, fűsze-
res izzel. Fája erőteljes, vignövéssé, igen edzett; korán, ren-
desen és szerfelett bőventermő, elég sűrű lombu magas gu-
la alakú koronát alkotó. Vadonozon inkább diszlik mint pa-
radicsomon. Széleskörű elterjesztésre érdemes mindenütt.

50. Jersey király. Oct.—januárig kiválóan első-
rendű háztartási gyümölcs. Közép nagy vagy néha jókora
nagy. Fája elég korán és bőven terem. Diszlik mindenféle
alanyon. Kellőleg nedves talajban tudja kifejteni minden jó
tulajdonságát. Elárutási célból méltó nagyban tenyészteni.

*51. Má d a i k o r m o s. Deczembertől nyár elejéig
fonnyadás nélkül eláll ez a kiválóan piacos és háztartási
gyümölcs. Husa kemény; leve bő, igen cukros, gyöngéd
savanyus, renette emlékeztető fűszeres izzel. Bőven terem,
kivált hegyes vidéken és kellően nyirkos talajban. A nagy-
ban való elterjesztést már csak azért is megérdemli, mert
könnyen szállítható gyümölcsei (melyeknek a hányás-vetés
is alig árt valamit) akkor kerülnek piacra, mikor már a
többi faj elfogyott.

52. Magyar tányér alma. Hasonló ezébra, mint
az előbbi, érdemes lenne ezt is nagyban szaporítani.

*53. Nagy arany pepint. Oct.—decz. végeig el-
sőrendű csemege és háztartási gyümölcs. Közép nagy. Mint
általában a pepinek, ez is igazi finom, tömött husu, bőve-
vű cukros, fűszeres izzel; erőteljes, edzett fája s az elszapori-
tásra érdemes alma faj. Kiválóan törpe fának való. Míg az
laza, száraz talajban is nem csak szépen tenyészik, de jól
is terem.

54. Pázmán alma. Hazánkaan az éjszaki és keleti
kárpatok termékeny völgyeiben részint „Böczmáner“ részint
„Török muskotály“ néven nagyon el van terjedve és igen
ismeretes almafaj. Mondják Bosznianak is, mely talán a
Pomum Bosniacum elferditése. Osi magyar neve azonban
Pázmán bibornoktól ered, kinek tiszteletére kapta nevét is.
Mint elsőrendű csemegegyümölcs, már csak a fentebb em-
litett tulajdonságánál fogva is alkalmas megvényekben — kü-
lönösen hűvösebb vidékeken — a nagyban való elszapori-
tásra, de azért szükkebb értelemben vett vidékünkön is. Érik
e jeles alma novembertől januárig; hűvös helyen tartva
áprilisig fonnyadás nélkül eláll. Leve bő, cukros-savany-
kás, igen kellemes fűszeres izzel. Az ő neve alatt több más
almafaj is lappang hazánkban. Szálás fának alkalmas. Ko-
rán s bőven terem.

*55. Ponyik alma. November—január, sőt tovább
is eltart. Elsőrendű, sőt sokszor kitünően elsőrendű csemege
gyümölcs. Jókora nagy; néha csak közép nagy. Husa sár-
gás-fehér, itt-ott zöldes árnyalattal, finom vagy felinom,
tömött, porhanyó vagy csaknem olvadó; leve igen bő,
igen cukros, finom savanyval emelt, gyöngéden illatos, fű-
szeres izzel. Szálásának nevelhető. Nem igen korán termő,
de azután a neki tetsző helyen bőven szokott teremni. Vi-
rágzásában érzékeny a fagyok iránt. Mint finom fajtájú gyü-

mölcsöt, kertjeinkben érdemes szaporítani, a hol sikerül ott
nagyban is. (Folytatjuk.)

**A rimaszombati meteorológiai állomás megfigyelé-
sei 1886. június 16—23. napjain.**

Műszerek: 1224. számú Kappeller-féle barometer; 716.
és 717. számú Kappeller-féle hőmérők; szélvitorla, esőmérő.
Megfigyelési idő: reggel 7-, délután 2-, este 9 óra.

A barometer állása ugyanez órák-
ban (0-ra redukált légnyomás) a
700 milliméteren felül:

17-én 37 ₉ 36 ₄ 37 ₂	17-én 10 ₁₀ 16 ₉₀ 10 ₇₅
18-án 36 ₈ 37 ₃ 38 ₄	18-án 11 ₆₅ 21 ₃₀ 11 ₆₀
19-én 38 ₆ 38 ₃ 36 ₉	19-én 10 ₈₅ 13 ₀₅ 12 ₅₅
20-án 35 ₉ 33 ₁ 29 ₄	20-án 15 ₂₀ 19 ₁₅ 13 ₆₀
21-én 30 ₁ 32 ₁ 34 ₇	21-én 12 ₂₀ 17 ₀₀ 11 ₈₀
22-én 32 ₆ 33 ₁ 33 ₉	22-én 12 ₂₅ 18 ₄₀ 13 ₅₀
23-án 37 ₀ 37 ₉ 38 ₂	23-án 11 ₁₀ 18 ₁₀ 10 ₆₀

Heti közép légnyomás: 735₃ mm. Heti közép hőmérséklet 11₇₅ C°.

Párányomás milliméterekben: Nedvesség százalékokban:

17-én 7 ₉ 5 ₇ 7 ₁	17-én 86 40 73
18-án 7 ₅ 6 ₈ 8 ₃	18-án 74 36 82
19-én 8 ₇ 9 ₅ 9 ₈	19-én 90 86 91
20-án 11 ₃ 12 ₈ 10 ₉	20-án 88 78 95
21-én 9 ₈ 9 ₆ 9 ₃	21-én 94 67 91
22-én 9 ₄ 9 ₉ 10 ₁	22-én 90 63 88
23-án 7 ₇ 8 ₅ 8 ₇	23-án 78 55 92

Heti közép: 8₀ mm.; — 78%.

E héten felhőtlen nap nem volt; derült kettő; a felhők
alakja: fürtös egyszer, halmos négyszer, réteges egyszer,
fűrtréteges négyszer, fűrthalmos egyszer, réteghalmos öt-
ször, eső ötször lett megfigyelve.

Csapadék alakja június 19.—22. napjain: eső=31; mm.
Villámlás, mennydörgés június 20-án.

Szél megfigyelve 21-szer; még pedig: É=1, ÉK=6,
K=1, DNy=8, Ny=1, ÉNy=4 ízben. 1 foku 8-szor,
2 foku 8-szor, 3 foku 2-szer, 4 foku 2-szer, 5 foku 1-szer.

Rimaszombat, 1886. június 27. Fábry János.

Felelős szerkesztő: LÓRINCZY GYÖRGY.

Magán-hirdetések.

Építetők figyelmébe.

Van szerencsém Rimaszombat város és vidéké-
nek mélyen tisztelt építetők közönségének szives tuda-
mására hozni, hogy az új ipartörvény értelmében,
Rimaszombatban, a belső rózsá-utczában

ács-iparüzletet

nyitottam, és ahhoz megkivántató képesítő vizsgát ez
év tavaszán a miskolci építészeti szakvizsgáló-bizott-
ság előtt jó eredménnyel letettem. Ennélfogva ajánl-
kozom mindenféle ácsmunkának gyors és pontos el-
készítésére a legjutányosabb árak mellett.

Ezuttal felemlitem még, hogy mindenféle tölgy-
fával bőven el vagyok látva és bármely kívánal-
mának megfelelek.

Rimaszombat, 1886. év június hó 20.

Ifj. LAKATOS ISTVÁN, ácsmester.

Z R A K I S T V Á N

ácsmester

Rimaszombat, felső-pokorági u. 17. sz.

Alólírott tisztelettel hozom a n. é. közön-
ség tudomására, hogy ez év tavaszán a mis-
kolezi építészeti szakbizottság előtt a képesítő
vizsgát a legjobb eredménnyel letettem, mi-
nek folytán ajánlom szolgálatkészségemet min-
denféle kisebb és nagyobb fajta ácsmunkának
gyors, pontos és jutányos ároni elkészítésére,
ugy helyben mint vidéken.

Rimaszombat, 1886. június 25-én.

Z R A K I S T V Á N,
ácsmester.

C z i r k u s z E n d e r s .

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy 28 tag- és
12 idomított lóbol álló társulattal ma (vasárnap) esti 8 órakor a temető
melletti téren nagy szabad-előadást rendezek, melyre az érdeklődő közönséget
tisztelettel meghívom. — Rimaszombat, 1886. június hó 27-én.

Enders, lovarda-tulajdonos.

F L E I S C H E R és T Á R S A

gépgyára és vasöntödéje KASSÁN, Eperjesi-ut 6. sz.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legújabb tapasztalatok szemmel tartásával, czélszerűen s gondosan gyár-
tott jöhrnevéű gépeit a közeledő nyári idényre, nevezetesen:

Cséplőkészleteit könnyű járással járgány vagy gözmozdony általi hajtásra,

Kézi cséplő-gépeit járgány hajtásra is
alkalmazva, szalmazó készülékkel vagy a nélkül,

Baker- és magtár-rostait, továbbá
mindennemű

Szivattyúkat,

Gőzgépeket és gőzkazánokat,

Szeszgyár-berendezéseket, mint p. Henze-főzők, kavaró készülékek, malátá s
burgonyazúzókat stb.

Gépgyárunkban gyártmányainknak jelentékeny készletét tartjuk állandóan s bizományi
raktárt

STOLCZ MÁRTON urnál Rimaszombatban.

Gazdasági gépeink képes-, valamint öntödénk gyártmányai árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve
küldjük.

